

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreae Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

§. 1. De Possessione, quid sit, & quotuplex, & de judiciis possessoriis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

dematio fieri principali etiam iudicato, exhibito ad hoc novo libello, vel etiam pendente iudicio, implorato officio Iudicis.

6. Quæritur etiam, quousque has pœnas actor plus petens evitare possit? Et licet Glossa velit posse eas evitari, si ante litem contestationem desistat actor à plus petendo; ut etiam ante litem contestatam desistens merito teneatur seu teneri debeat adversario ad interesse, si quod sit; tamen verius est evitare posse, etiam post litem contestatam desistente actore, dummodo ante sententiam; Quia in *d. c. puniuntur* importunitas plus petentium demum, si super petitione sua duxerit in iudicio persistendum; jam autem iudicium non dicitur, nisi à litem contestatione usque ad sententiam; Et ideo non potest dici super petitione sua in iudicio persistere, qui ante sententiam desistit.

Nec obstat, quod talis videatur temere litem movisse, *arg. l. Eum quem 79. D. de iudiciis*, & errore suo, quem jam fateretur, item retardasse; qui error adversario nocere non debet. *arg. l. Nemo 75. D. De reg. juris*, & *l. 2. Cod. De fructibus & lit. expensis*, qui non potest dici temere litem movisse, qui iusto errore ductus id fecit; nec talis error ei nocere debet, *l. in servitutem 16. §. si petierit D. De bonis libert.* & litem expensæ regulariter non debentur, nisi quis sine iusta causa litem moverit *l. Qui solidum 78. D. De legatis 2. lib. Omnes §. præterea Cod. De Episc. & Clericis*.

TITULUS XII.

De causa proprietatis & possessionis.

§. I.

Possessio quid sit, & quatuorplex? & de iudiciis possessoriis.

1. Qua dicatur causa possessionis.
2. Qua proprietatis.
3. Possessio significat hic actum & jus possidendi.
4. Unde possessio alia factio est.
5. Alia juris.

6. Dividitur in iustam & iniustam.
7. In Civilem & Naturalem, item Civilem & Naturalem simul.
9. Civilis, qua & cur ita dicatur.
10. Naturalis qua sit.
11. Possessorium iudicium triplex adipsendam, retinendam & recuperanda possessionis.
12. 13. 14. Exempla cuiusque.
15. Possessorium retinenda, aliud Ordinarium, aliud Summarium.
16. 17. Summarium quid sit, & cur ita dicatur.
18. Possessio quibus modis probetur.

Cum omnium frequentissime in iure & iudiciis occurrant causæ possessionis & proprietatis, de quibus etiam dubitari contingit, quo ordine proponendæ & cognoscendæ, & accumulati possit, an verò singulæ singulis iudiciis tractandæ sint, rectè subiungitur hic Titulus in quem occurrunt fere omnia, quæ in Pandectis Cod. plurimis Titulis interdicitis & eorum iura proponuntur.

1. Causa possessionis vocatur, in qua principaliter agitur de possessione, vel quasi possessione, sive adipiscenda, sive retinenda, sive recuperanda: Veluti quando actor principaliter contendit possessionem rei sibi esse restituendam, & reus negat; atque hoc appellatur iudicium possessorium, *c. Cum super 1. h. & causa momenti, c. 1. hoc tit.* non quia semper momento absolvatur; nec enim id interdum patitur improbitas invaloris; Sed quia ex natura sua apta est momento peragi, si de vi litigato statim docuerit; & quia à sententia momentaneæ possessionis non appellatur *lib. 1. c. Cod. De momentanea possess. Glossa in d. cap. 1.*

2. Causa proprietatis appellatur, in qua principaliter agitur de rei controversæ proprietate seu dominio, vel alio iure, extra, possessionem vel quasi possessionem, ut si actor intendat se esse & declarari dominum rei, reus verò negat; & hoc appellatur iudicium petitorium, *d. c. Cum super h. t.* Tale iudicium est, cum rei vindicatur. *l. Qui petitorio 36. D. De rei vindicat. l. Cum fundum 18. §. fin. & ibi Gloss. D. De vi & vi armata, c. Pastoralis h. tit. cum hæreditas petitur, toto vis. D. De petit. hered. Gloss. penult. in l. 2. Cod. De edicto Adriani collat. cum quis*

contendit jus eligendi, præsentandi vel conferendi sibi competere, *cap. 3. & 4. hoc tit. vel agit ad usufructum, usum aut aliam servitutem, quia agens ad ista jura incorporalia, censetur dominus juri, Maranta 4. p. Distinct. 7. num. 1.* Cum quis agi actione personali, ad rem, dicitur etiam petitorem judicium, Maranta *dicto lico.*

Utro autem judicio, an possessorio an verò petitório agatur, ex conclusione libelli potissimum intelligitur; nam si actor concludat adversarium suum sibi condemnari ad restitutionem rei, agit judicio possessorio; si verò se dominum rei cõtraversæ pronuntiare petat, agit petitório.

3. Cæterum possessio licet interdum etiam proprietatem significet, ut si quis legaverit possessiones suas, *l. Interdum 78. D. De verb. significat. & plurimis aliis;* per translationem scilicet, quia sæpe dat effectum & commodum domini *cap. Sape inf. De restitut. spoliar. & ad domini proprietatisque acquisitionem perducit, §. Ex his insit. Per quas personas &c. & contra licet dominium subinde significet possessionem, l. 13. Cod. De rei vindicat., tamen etiam sumitur possessio, ut quid separatum à proprietate, *l. Quasi 25. D. De verb. significat.* & ita hic accipimus non quidem in ea significatione, qua sumitur in *l. 1. Questio,* in qua tribuitur rebus ipsis possessus; sed capimus hic possessionem pro act u vel jure possidendi, à quo denominatur quis possessor. Actus possidendi dici solet possessio facti, jus verò possidendi dici solet possessio juris. Verum ut plenius intelligatur quod hic de coactus & cumulatione judicii petitóri ac possessorii dicitur, paucis explicanda est definitio & natura utriusque causæ, possessionis & proprietatis, quod modis & coram quo iudice de possessione agatur.*

4. Possessio igitur facti nihil aliud est, quam detentio rei corporalis, sive mobilis sive immobilis, corporis & animi ac juris adminiculo.

Dicitur rei corporalis; quia incorporalia cum tangi non possint, propriè non possidentur, sed quasi possidentur, *l. Servus 43. §. 1. D. de acquir. rer. dominio, Cum Ecclesia 3. h. t. ubi qui habet jus eligendi dicitur illud quasi possidere.*

Detentio ponitur loco generis: nam omnis possessio est detentio, non cõverso, quia de-

tentio seu detineri convenit etiam iis, qui possidere nequeunt, & ad eum quoque detinendi actum refertur, qui jure destituitur, sine quo nequidem possessio facti, de qua agimus subsistere potest: eoque nomine intelligitur etiam apprehensio prima, quæ ordinariè requiritur, estque possessionis inceptio & acquisitio.

Additur, corporis adminiculo: quia ut res aliqua incipiat possideri, debet aliquo modo corporaliter apprehendi, manibus, pedibus, oculis, vel alio simili modo. Unde & possessio dicitur à pedum positione, *in l. 1. D. De acquir. vel amit. possess.* nam per pedum positionem super bona potissimum immobilia, ut v. g. super fundum, agrum, prædium, solet acquiri possessio.

Adiicitur etiam, animi adminiculo: quia debet apprehendi animo possidendi, *l. Si quis ante 10. D. De acquir. possess.* animo enim & corpore possessionem acquirimus, *l. 3. §. 1. §. 1. Quem admodum 8. D. l. t.* Hinc depositarius & commodatarius non dicuntur possidere, quia non detinent rem depositam vel commodatam animo possidendi.

Additur denique, juris adminiculo, non quasi omnis possessio facti justa sit, cum fur vere possideat, rem furtivam, & tamen injuste, sed quia jus facit, ut talis detentio sufficiens, censetur ad constituendam possessionem, nec eam impediatur: sicuti impedit, ne detentio rei sacræ vel loci religiosa à laico, vel liberi hominis censetur possessio, ut patet ex *l. Qui uniuersus 30. D. eod.*

5. Possessio juris est jus reale insistendi & incumbendi alicui rei, tanquam suæ non prohibetæ possideri. Per particulam, jus reale, excluditur possessio facti, quæ formaliter est ipsa occupatio & detentio actualis. Similiter excluditur detentio, quam habent inquilinus, depositarius, commodatarius, colonus, quia illi non habeat jus reale insistendi in re, sed tantum jus personale, nempe ex contractu competens.

Dicitur, insistendi vel incumbendi rei; ut excludatur dominium, quod per se & formaliter est tantum jus disponendi de re. Cum interim hoc jus in eo consistat, quod possessor possit rem pacificè tenere, & juris reme-

diis, subinde etiam armis, se tueri adversus turbantes.

Additum fuit, tanquam suæ; quia si quis insistat rei, nomine alterius, non erit vera possessio. Et hinc rursus colonus, inquilinus, depositarius; commodatarius, non dicuntur possidere, sed ipse dominus per eos, §. *Possidere Insistit. De interditiis*. Possumus enim per alium possidere, modò is habeat animum detinendi rem nostro nomine: nisi sit servus noster, aut filius nondum emancipatus, nam hi ejus conditionis sunt, ut non sibi, sed nobis acquirant, etiam cum animum non habeant, §. *Item placet in sine Insistit. Per quas personas &c.*

Additur, non prohibita possideri; quia nulli potest competere jus possidendi contra juris dispositionem seu jure resistente, sed tantum potest detinere rem, puta rem sacram, religiosam, locum publicum, d. l. *Qui universas* §. 1.

6. Dividitur Possessio in Justam & Injustam. Rursus ex parte causarum seu titulorum (qui ut varii & pænè infiniti sunt, etiam varias & pænè infinitas species seu potius modos possessionis constituunt) alia dicitur Pro emptore, alia Pro donato, alia Pro legato, Pro dote, Pro hærede, & sic de cæteris.

7. Tertio dividi solet in Civilem & Naturalem, l. 2 §. 1 *D. Pro hæredo*: addunt alii Naturalem & Civilem simul. Civilem vocant quæ in Jure consistit, l. 10. *Cod. De acquir. possess.* & solo animo retinetur. Nam licet ad acquirendam possessionem requiratur adminiculum corporis & animi, nempe ut quis rem apprehendat & occupet, animumque & affectum sibi possidendi habeat, d. §. *Possidere Insistit. De interditiis*: tamen, ut postea retineatur, & continueatur ejus possessio, sufficit animus retinendi rem, nec detinendi à possessione ipsius, d. §. *Possidere*: idque ne per singula horarum momenta rebus nostris insistere necesse sit. Hoc modo possidet & retinet animo possessionem, quia re, quam possidet, corpore discedit, nullo in possessione relicto, l. *Clam possidere* 6. §. *qui ad nudinas* D. *De acquir. possess.* In amittenda quippe possessione affectio ejus, qui possidet, intuentia est: nam uti corpore & animo acquiritur possessio, ita etiam corpore & animo amittitur; imò amitti & solo animo potest, l. 3. §. *in amittenda* 6. D. d. 1.

Non obstat, quod solo animo non acquiritur, quia facilius amittitur, quam acquiritur. Non tamen solo corpore amittitur, nisi etiam ad sit animus non possidendi. Et ita intelligitur l. *Quemadmodum* 8. D. *eod. & l. Per d.* 153. D. *De R. l.* ubi dicitur, quod, ut nulla possessio acquiri potest nisi animo & corpore, ita nulla amittatur, nisi in qua utrumque in contrarium actum est: quando scilicet incipitur a corpore; secus, quando incipitur ab animo, qui in amittenda possessione attendendus est, l. 3. §. *in amittenda*.

9. Dicitur verò civilis hæc possessio, quia jure civili falcitur, seu jure civili magis constat, quam Naturali, cum naturalis modis possidendi sit per corporalem insistentiam. Et ideo possessio vilis Justa appellatur, & Corporali opponitur, l. 24. *D. de acquir. possess.* Deinde quia parit effectus civilis, scilicet utucapionem & dominium.

10. Naturalis possessio est, quæ corpore & animo simul retinetur: ut quando quis occupat rem, ut suam. Potest autem hæc conjugi Civili uti quando quis est præsens, per se vel per alium, rebus, quas civiliter possidet; & tum dicitur naturaliter & civiliter possidere. Potest etiam separari à Civili: ut si quis me ex fundo meo deliciat, ut fundum meum possideat, ego civiliter, ille naturaliter cum possidet; non etiam civiliter, quia cum jus civile ejusmodi vim improbet, & debeat auferre possessionem violento inavatori & spoliato restitui, Juris interpretatione non videtur possidere, l. *Si quis vi* 17. l. *Non videtur* 22. D. d. 1. Aliquando tamen aliter accipiuntur Civilis & Naturalis possessio: ut scilicet Civilis dicatur, quæ res possidetur quoad dominium directum; Naturalis autem, quæ possidetur secundum usum fructum vel usum, vel habitationem, vel pignus, vel alia jura diversa à dominio, ut constat ex l. *Naturaliter* 12. D. *eod. l. 1. D. Pro hæredo*: nam natura non aliud requirit ad constitutionem possessionis, quam occupationem & fruitionem.

11. Depossessione verò agitur tribus modis & sic triplex est judicium possessorium, scilicet adipiscendæ, retinendæ & recuperandæ possessionis, nam omnis controversia de possessione instituitur, vel ad adipiscendam possessionem, quam actor nunquam habuit, vel ad retinendam

dam quam habet; vel denique ad recuperandam quam amisit.

12. Exemplum possessorii adipiscendæ est in interdicto. Quorum bonorum, quod competit ei, cui delata est hæreditas ex testamento vel ab intestato, eadem adita de jure civili, vel bonorum possessione agnitæ de jure Prætorio, l. 1. §. 2. Cod. Quorum bonorum: ad avocandam actualem & effectivalem possessionem) quam nunquam habuit, & quam ipso jure non acquirit, sicut dominium, l. Cum hæredes 13. in princ. D. De acquir. possess. ab eo, qui pro hæredis de ejus, de cujus hæreditate agitur, vel pro possessore possidet, vel ab eo, qui dolo culpave desit possidere. Vide Wetsenb. ad l. D. Quorum bonorum. Dixi, quam nunquam habuit; quia si quando habuit, non competit possessorium adipiscendæ possessionis, §. Pro hærede instituit. De interdico, sed recurrere debuit ad possessionem recuperandæ. Idque est generale in omnibus judiciis possessorii adipiscendæ, Glossa in cap. 1. in fine De confessis in 6. Maranta 4. p. Spauli Distinct. 7. num. 5. & ideo abusive restitutorium vocatur.

Secundo, exemplum possessorii adipiscendæ est in interdico Quod legatorum, quo restitui iuberetur hæredi, quod legatorum nomine, non voluntate eius, sed propria auctoritate à legatariis occupatum fuerit, idque propter Falcidiam, quam ex ea re detrahere hæres potest. Etenim æquissimum Prætori visum fuit, ut legatarii non sibi ius dicerent, occupatis legatis propria auctoritate, sed ea ab hærede peterent, l. 1. in princ. D. Quod legatorum: ubi vide Wetsenb.

Tertio, exemplum est in interdico Salviano, quod competit adversus conductorem prædii alicuius, si in vecta & illata (quæ pensionis nomine obligata tenentur) è prædio abduxerit & abstulerit, ut possessionem eorum restituat ei, à quo conduxit. Et datur etiam adversus tertium possessorem, l. 1. D. de Salviano interdico, & notat Abbas in cap. Pastoralis num. 14. h. sic.

Quarto, exemplum est in remedio, l. fin. Cod. De edito D. Hadriani tollendo, quod competit hæredi scripto in testamento, cuius vigore potest petere se mitti in possessio-

nem: de quo, & qualiter procedat, vide Bart. & DD. ibid.

Quinto, locus est huic iudicio in officio Judicis, quod per eum implorari solet, cui collatum est beneficium aliquod, vel cui alio modo provisum est, ut mittatur in possessionem, quam nunquam habuit, idque procedit & servatur generaliter de jure Canonico, Abbas in d. c. Pastoralis n. 14. in fine. & habetur in cap. Accedens 23. & ibi per Abbat. & DD. inf. de accusat.

13. Possessorii verò retinendæ possessionis exemplum est in interdico Uti possidetis & Utrobi. Illud datur pro rebus immobilibus, hoc pro mobilibus, quarum in possessione quis turbatur, ut declarat Gloss. & Abbas in d. cap. Pastoralis num. 16. Et datur possessori, qui injustè & extrajudicialiter turbatur in sua possessione adversus turbantem, ut is turbare & molestare desinat, teneaturque ad interesse turbationis factæ. Dico extrajudicialiter; quia si turbetur judicialiter, ut si moveatur lis super re aliqua, quam possidet, non datur ei hoc interdictum: quia qui utitur jure suo per viam judiciariam, alteri non facit injuriam, Abbas in cap. Audita 4. num. 8. inf. De restitution. spolia. Sicut nec datur adversus turbantem, dejectum à sua possessione: quia licet is non possit dejectorem suum dejicere ex intervallo, sed incontinenti dumtaxat, tamen potest impunè ex intervallo & quodcumque turbare dejectorem suum in sua possessione, Maranta 4. p. Distinct. 7. num. 18. Quod si verò duò litigent & agant hoc possessorio iudicio & quilibet pretendat se possidere, is obtinebit, qui de antiquiori possessione probabit: quia junior possessio præsumitur injusta & clandestina, text. & ibi Abbas num. 9. in cap. Licet 9. inf. De probat. Maranta d. loco num. 19. & 25. ubi consequenter in additionibus vide varias quæstiones, circa hanc materiam remissivè decisas.

14. Tertium, ut dixi, possessorium iudicium est recuperandæ possessionis: & in hoc fuerunt plura remedia à jure introducta, prout ea recenset Maranta d. Distinct. 7. num. 28. Et in primis est interdictum Unde vi, de quo ad Tit. De restitution. spoliat. agemus: secundum est conditio triticaria: III. conditio incerti: IV. conditio indebiti: v. actio in factum: VI. officium

Judicis: VII. est ex æquitate *l. Si & me & Titium D. Si certum petatur VIII. est conditio ex l. Si coloni 14. Cod. De agric. & censitis lib. 11. & sic de similibus aliis: de quibus, & quæ ad singula requirantur, vide apud Marantam *Dissin.* 7. à num. 28.*

15. Possessorium retinendæ possessionis communiter duplex statuunt: alterum ordinariæ, quod & plenarium dicitur: alterum Summarium, sive Extraordinarium seu Momentaneum. Plenarium sive Ordinarium vocant, quando plena causæ cognitio adhibetur & servato ordine juris, plenè discutitur atque examinatur, utrum actor ab adversario suo possideat rem, de qua agitur, non vi, non clam, non præcario, *l. 1. D. Vis possidetis* Et in hoc judicio plenæ requiruntur probationes, quia magni est momenti & præjudicii, propter commodum possessionis; licet ea in petitorio recuperari possit, latè *Gail. 1. Observ. 7.*

16. Summarium illud dicitur, in quo, nullo juris ordine servato, summarim Judex cognoscit, uter ex litigantibus possideat tempore litis motæ; ad eum finem, ut ille tamquam possessor constituatur, & alter sit petitor, ita ut saltem ei maseat jus suum, tam quoad plenarium possessorium, quam quoad petitorium. Huic autem possessorio Summario nunquam locus esse solet, quando uterque, ex litigatoribus ita contendit se possidere, ut libellum offerre nolit, & periculum est, ne veniatur ad arma: tunc enim Judex, re summarim cognita, solet sine præjudicio partium declarare, interim alterum ex litigatoribus possessorem esse, donec de possessione plenius cognoscatur *test. in l. Equissimum alias l. Si cuius 13. §. 3. D. De usufructu, ibi, cur enim, inquit Julianus, ad arma & rixam procedere patitur Prator, quos potest, jurisdictione sua componere?*

17. Dicitur autem Summarium; vel etiam Summarissimum, secundum *Interpp.* quia in eo absque rela judicii, & sine longa protelatione litis, sola facti veritate probabiliter inspecta, celeriter & velo levato, ut aiunt, procedendum est, *l. Si coloni Cod. De agric. & censitis lib. 11. ibi, celeri reformatione, Clement. Sape De verb. significat Clement. Dispensiosam de judicii.* Momentaneum vero dicitur, quia sententia in eo lata non perpetuum sed momentaneum, & re-

parabile præjudicium adfert, quod in ordinario & pleno possessorio reparari potest, cum sit mera puraque interlocutio neutri parti, sive in possessorio ordinario sive in petitorio, præjudicialis. Unde interim aut Fiduciaria aut Depositaria possessio aut Provisionale remedium vel decretum appellatur: in eoque imperfectæ & semiplenæ, quia modici est præjudicii probationes admittuntur, *Gail. d. Observ. 7. nu. 6.*

18. Denique probatur possessio variis modis, veluti ex perceptione, fructuum, censuum, & collectarum solutione, cæterisque a cibus juris possessorii iure factis, demonstratione vicinitatis, scientia, locatione, plantatione, latione, & sic de aliis, quos refert *Wesemb. ad Tit. D. De acquir. vel amitt. possess.*

§. II.

De Proprietate, quid sit, & in quo differat à Possessione,

1. *Definitio Proprietatis, Inter eam & Dominionum non esse discrimen.*
2. *Differentia inter Proprietatem & Possessionem.*

1. Quod ad Proprietatem attinet, ea definitur Jus plenè & perfectè disponendi de re pro libitu & arbitratu, nisi lege vel conventionem quis prohibeatur. Et hinc quisque dicitur rei suæ moderator & arbiter. Verius autem est, quidquid alii sentiant, inter Proprietatem & Dominionum hoc loco non esse discrimen, sed promiscuum eorum usum. Nam quod de proprietate scribit *Callistratus in l. Si de vi 37. D. De iudiciis*, idem de dominio in eadem questione scribit *Martianus in l. Qui catu 5. §. 1. D. Ad Leg. Juliam de vi publica*. Id ipsum patet etiam ex *l. Exitus 35. D. De acquir. possess. l. Ordinarii 13. Cod. De rei vindicat.*

Possessio vero & proprietates licet versentur circa eadem corpus seu eandem rem, & utrumque sit jus incorporale, atque à possessione dominium incipere dicatur, *l. 1. §. 1. D. De acquir. possess.* & per eandem personas acquirantur, *inscriptus. Per quas personas nobis oblig. acquir.* tamen adeò diversæ ac separatae sunt naturæ, dicat *Jurisconsultus in l. Naturaliter 12. D. De acquir. possess.* proprietatem nihil habere commune cum possessione,